

*Дариуш Адам Ледзион,
заслуженный работник культуры Польши,
магистр музыкальной педагогики,
директор и дирижер духового оркестра
Дома культуры города Лобеза, Республика Польша*

**KREATYWNOŚĆ MŁODZIEŻOWYCH ORKIESTR DĘTYCH
NA PRZYKŁADZIE KONCERTÓW
W KOŚCIOŁACH NA POMORZU ZACHODNIM (na przykładzie
Młodzieżowej Orkiestry Dętej Łobeskiego Domu Kultury w Łobzie,
Polska) / ТВОРЧЕСТВО МОЛОДЕЖНЫХ ДУХОВЫХ
ОРКЕСТРОВ НА ПРИМЕРЕ КОНЦЕРТОВ В КОСТЕЛАХ
ЗАПАДНОЙ ПОМЕРАНИИ (на примере молодежного духового
оркестра
Дома культуры города Лобеза, Польша)**

Koncerty orkiestr dętych w kościołach w Polsce na w szczególności województwa zachodniopomorskiego to rozważania na ten temat wymagający interdyscyplinarnych badań naukowych [2, s. 7; 3, s. 21]. Artykuł oparto na doświadczeniach Młodzieżowej Orkiestry Dętej działającej przy Łobeskim Domu Kultury. Jest to najstarsza działająca orkiestra dęta w regionie, posiadająca największe doświadczenie muzyczne. Jej początki działalności to rok 1946 kiedy to do powojennego miasta Łobza przybywają dwaj młodzi ludzie, ówczesny Komendant Ochotniczej Straży Pożarnej w Łobzie – Stanisław Kukułka i Mikołaj Słodziński pracownik kolei państwowych w Łobzie. Oboje pasjonaci orkiestr dętych. Przez okres dwóch lat budowali podwaliny orkiestry dętej. Zbierali nuty kupowali instrumenty od żołnierzy radzieckich stacjonujących w okolicach Łobza .Pozyskiwali muzyków przybywających na ziemię odzyskane z różnych zakątków Europy. Szkolili nowych adeptów muzyki . W 1948 roku zorganizowali niewielką grupę muzyków i powołali do życia orkiestrę dętą .Pierwszym utworem jaki orkiestra przygotowała był to marsz żałobny. Repertuar orkiestry każdym dniem powiększał się i wzbogacał o nowe pozycje, były to marsze wojskowe, Hymn Polski, Hymn Związku Radzieckiego. Na potrzeby tamtych lat był to repertuar wystarczający i jedynie taki dostępny. Należy pamiętać w jakich warunkach politycznych i społecznych znajdowało się nasze Państwo, a w szczególności obecne tereny województwa zachodniopomorskiego. Pierwsze próby wykonywania utworów kościelnych podjęte zostały przez Juliana

Szatkowskiego przedwojennego muzyka orkiestry wojskowej przybyłego w 1946 r. do miejscowości Runowo Pomorskie oddalonego 12 km od Łobza. Był on pionierem muzykiem w łobeskiej orkiestrze dętej. Jego pasją jaką była muzyka oraz przedwojenne doświadczenia muzyczne pozwoliły mu założyć orkiestrę dętą w swojej miejscowości. Postanowił również przygotować repertuar pieśni kościelnych i wystąpić z orkiestrą podczas procesji święta kościelnego «Bożego Ciała». Pomysł nie spodobał się ówczesnym władzom. Orkiestra została rozwiązana i pozbawiona instrumentów a kapelmistrza zwolniono. Przypadki takie zaobserwowano również w innych miejscowościach województwa i kraju. Był to bardzo mocny sygnał dla pozostałych orkiestr działających w regionie, że udział orkiestr dętych w życiu kościoła jest nieakceptowany przez obecną władzę ludową. Dotyczyło to również orkiestr wojskowych. Jako przykład obowiązujących wówczas norm zachowań można przytoczyć słowa kapelmistrza orkiestry wojskowej ze Szczecina późniejszego dyrektora artystycznego ds. Orkiestr Dętych Polskiego Związku Orkiestr Dętych w Szczecinie. Nigdy nie graliśmy na świątach kościelnych. Była taka sytuacja w Szczecinie, że w Szczecinie był zjazd kapelanów wojskowych ,bo kapelani byli wtedy w wojsku i oni pojechali do Siekierk na cmentarz składać wieńce, to orkiestra nie pojechała tylko trzech werblistów kazali wysłać”. Juliana Szatkowskiego zaistniała sytuacja nie zraziła do dalszej działalności muzycznej. Nadal był czynnym członkiem łobeskiej orkiestry dętej na próby której dojeżdżał systematycznie. W 1956.r. kiedy zwolniło się miejsce kapelmistrza w Łobzie podjął się tego stanowiska. Mając wielki szacunek wśród muzyków szybko odbudował poziom artystyczny orkiestry. Nadal koncertował «po cichu» z zaufanymi muzykami, którzy posiadali własne instrumenty podczas mszy z okazji «pasterki». Jednak nauczony wcześniejszymi doświadczeniami próby zaufanej kilku osobowej grupy muzyków przeprowadzał w salkach katechetycznych, a występował z towarzyszeniem organów kościelnych na chórze. Przemiany nastąpiły dopiero po roku 1989, kiedy zmienił się ustrój władzy w Polsce. Duży wpływ na te przemiany miał kościół katolicki. Ówczesne władze państwowe i samorządowe zauważają potrzebę organizacji świąt państwowych i lokalnych z udziałem kościoła. Odprawiane są msze święte z udziałem władz państwowych i samorządowych z okazji świąt państwowych .Powoływane i przywracane zostają nowe święta państwowe. Następuje powrót do przedwojennych tradycji Państwa polskiego. Powstaje możliwość powoływania Parafialnych Orkiestr Dętych .Do ceremonii świąt

państwowych zaprasza się przedstawicieli kościoła. Organizuje się pierwsze msze święte z okazji świąt państwowych i zaprasza się do ich uświetnienia orkiestry dęte. Jednak nie jest to łatwe. Dotychczasowe nawyki muzyczne gry marszowej, brak odpowiedniego repertuaru pieśni kościelnych na orkiestry dęte, zmiana mentalności muzyków i kapelmistrzów orkiestr, to tylko wierzchołek góry lodowej z jakimi musiały się zderzyć orkiestry dęte. Wielu kapelmistrzów na własną rękę próbowało pisać na tak zwanym kolanie własne opracowania pieśni kościelnych. W Łobzie w tamtym czasie orkiestrę dętą prowadził pan Lesław Buczek absolwent Państwowej Szkoły Muzycznej II stopnia w Szczecinie w klasie klarnetu. To on musiał w bardzo szybkim czasie dostosować repertuar orkiestry do obecnych potrzeb. Pierwszymi opracowaniami kościelnymi kapelmistrza były pieśni «Boże coś Polskę» i «Rota» później w marszówkach orkiestry obok marszy znalazły się również pieśni maryjne. Orkiestra pierwszy raz wystąpiła na mszy świętej 11.11.1990 r. z okazji obchodów Święta Niepodległości. Od tej pory udział orkiestry w uroczystościach kościelnych stał się faktem oczywistym. Rozwiązał się również problem repertuaru kościelnego dla orkiestr. Wydawnictwo Muzyczne Polskiego Związku Chórów i Orkiestr Dętych w Warszawie w 1991 r. wydało zbiór pt «Pieśni Religijne na orkiestrę dętą w opracowaniu Waława Janiszewskiego. Wydanie obejmowało 39 pozycji na cały rok liturgiczny. Spis pieśni kościelnych zamieszczonych w wydaniu: Boże coś Polskę, My chcemy Boga, Z tej biednej ziemi, Kochajmy Pana, Z rąk kapłańskich, Oto jest Kałan Wielki, Intrada, Czy wy wiecie, Apel Jasnogórski, Jak szczęśliwa Polska cała, Twoja cześć i chwała, Kłaniam się tobie, Zróbcie Mu miejsce, U drzwi Twoich, Ciebie Boga wysławiamy, Chrystus Wodzem, Pójdź do Jezusa, Serce Twe Jezu Miłością goreje, O Boże, Panie mój, Jezusa ukrytego, Wesoły nam dzień nastał, Wstał Pan Chrystus, Otrzyjcie już łzy, Zwycięstwa śmierci, Gwiazdo Śliczna Wspaniała, Królowej Anielskiej, Matko Najświętsza, Po górach, dolinach, Zdrowaś Maryja, Cześć Maryi, O matko witam Cię, Matko niebieskiego Pana, Z dawna Polski Tyś Królową, Niepokalanej Pani Cherubów, Madonno Czarna, Bądźże pozdrowiona, Zawitaj Królowo Różańca Świętego, Serce wielkie nam daj.

Kolejnym wydaniem Polskiego Związku Chórów i Orkiestr Dętych w Warszawie jest zbiór kolęd i pastorałek opracowanych na orkiestrę dętą. W roku 2011 zostały wydane Pieśni kościelne na średnią orkiestrę dętą w opracowaniu pana Franciszka M. Suwały. Jest to pozycja zawierająca 230 pozycji na cały rok liturgiczny oraz wszystkie uroczystości

kościelne. Od tej pory orkiestry w całej Polsce mogą swobodnie koncertować w kościołach przez cały rok. Wychodząc naprzeciw potrzebom lokalnym i nie tylko lokalnym Młodzieżowa Orkiestra Dęta Łobeskiego Domu Kultury poszerzała swój repertuar o nowe pozycje z uwzględnieniem potrzeb wynikających z kalendarza liturgicznego parafii rzymskokatolickiej w Łobzie, państwowych i lokalnych świąt oraz wydarzeń kulturalnych wynikających z kalendarza imprez gminy, powiaty i województwa. Niejednokrotnie wynikających również z potrzeb Archidiecezji Szczecińsko-Kamińskiej koncertując podczas uroczystości organizowanych przez nią samą. Do repertuaru wpisano pieśni hymniczne tj. Bogurodzica, Gaude mater Polonia, Rota, Święta miłości kochanej ojczyzny, Witaj majowa jutrenko, Cześć polskiej ziemi cześć, Hymn Sybiraków, Duchu Święty, Marsz marsz polonia. Tak bogaty repertuar orkiestry pozwolił jej koncertować w wielu kościołach, katedrach, bazylikach Europy.

«Kościół od początku głosił wynikający z czwartego przykazania Boskiego obowiązek miłości ojczyzny i w tym duchu również wychowywał pokolenia Polaków. Pojmując Kościół jako wspólnotę ludzi wiary żyjących współcześnie w zmieniającej się rzeczywistości, wyznacza nam także obowiązki, które możemy realizować przez nową ewangelizację. Ta, posługuje się bowiem współczesnym językiem, a także nowymi środkami, jednym z nich, jako nośnik treści ewangelizacyjnych jest muzyka. Ewangelizacja przez muzykę, która jako sztuka dźwięku wiąże się nierozłącznie ze sferą wrażeń i przeżyć, jest też w orbicie zainteresowań współczesnych etnologów, etnomuzykologów, w kontekście ochrony niematerialnych wartości kulturowych. Warto przypomnieć, że już od końca XIX w., systematycznie rozwijała się refleksja antropologiczna inspirowana działalnością misyjną Kościoła. Wiara i kultura, a muzyka w szczególności, od wieków pozostaje w nieustannym dialogu, ale dopiero Sobór Watykański II, sprawił, że pojęcie «kultura» przeniknęło – poprzez konstytucję i dekryty do dokumentów Kościoła»[1].

1. Przy pisaniu artykułu przeprowadziłem wywiad z panem Janem Woźniakiem w 1990 r. V-ce burmistrzem Łobza.

2. *Matłowski, Bogdan*. Premiera opery w kościele / Bogdan Matłowski // Kościół nad Odrą i Bałtykiem. – Nr. 8 (171). – 14-27. XI. – Szczecin, 1996. – S. 7.

3. *Matłowski, Bogdan*. Muzyka ludowa w Kościele / Bogdan Matłowski // Kościół nad Odrą i Bałtykiem (Dwutygodnik katolicki). – Nr. 25 (136). – 11-24. XII. – Szczecin, 1994. – S. 21.